

Konkluzje Rady
w sprawie wzajemnego uznawania w sprawach karnych
„Propagowanie wzajemnego uznawania orzeczeń poprzez zwiększanie wzajemnego zaufania”
(2018/C 449/02)

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

przypominając, że zgodnie z art. 82 ust. 1 TFUE współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych w Unii opiera się na zasadzie wzajemnego uznawania wyroków i orzeczeń sądowych;

zauważając, że w ramach stosowania tej zasady właściwy organ w jednym państwie członkowskim przekazuje wyrok lub orzeczenie sądowe właściwemu organowi w innym państwie członkowskim, który następnie wykonuje to orzeczenie, tak jakby sam je wydał (z zastrzeżeniem przepisów mających zastosowanie);

potwierdzając, że podstawą zasady wzajemnego uznawania jest wzajemne zaufanie, które pogłębiane jest dzięki wspólnym wartościom państw członkowskich dotyczącym poszanowania godności ludzkiej, wolności, demokracji, równości, państwa prawnego i praw człowieka, tak by każdy organ mógł być pewien, że inne organy stosują w swoich systemach wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych równorzędne normy ochrony praw;

podkreślając, że prawo do rzetelnego procesu sądowego, obejmujące, między innymi, wymóg niezawisłości sędziowskiej, ma zasadnicze znaczenie dla skutecznej ochrony praw podstawowych, zważywszy że zapewnia ochronę zarówno wszystkich praw indywidualnych wynikających z prawa unijnego i krajowego, jak i wspólnych wartości państw członkowskich określonych w art. 2 TUE, w szczególności państwa prawnego;

zauważając, że różne kwestie – przede wszystkim natury praktycznej lub strategicznej – mogą przyczyniać się do osłabiania wspólnego zaufania i że w związku z tym potrzebne są ciągłe działania na rzecz dalszego budowania i zwiększania tego zaufania;

biorąc pod uwagę, że kwestie takie dotyczą, między innymi, różnic we wdrażaniu i stosowaniu prawa Unii, kwestii państwa prawnego oraz obszarów, w których prawa podstawowe wymagają szczególnej ochrony, takich jak warunki panujące w więzieniach i długość okresu tymczasowego aresztowania;

przypominając, że na nieformalnym posiedzeniu ministrów, które odbyło się w dniach 12–13 lipca 2018 r., ministrowie dyskutowali o najnowszych wydarzeniach stwarzających wyzwania w odniesieniu do zasady wzajemnego uznawania, a także o stosownym orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości UE (TSUE);

przypominając ponadto, że na posiedzeniu komitetu CATS, które odbyło się w dniu 18 września 2018 r., delegacje dyskutowały o przygotowanym przez prezydencję dokumencie, w którym opisano problemy i trudności związane ze stosowaniem instrumentów wzajemnego uznawania oraz przedstawiono propozycje ewentualnych działań (dok. 11956/18);

przypominając wreszcie, że na posiedzeniu Rady (ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych), które odbyło się w dniu 11 października 2018 r., ministrowie przedstawili informacje na temat najlepszych praktyk i działań podejmowanych w celu poprawy skuteczności wzajemnego uznawania i zwiększania wzajemnego zaufania, a także informacje na temat praktycznych i prawnych środków podejmowanych w celu uwzględnienia najnowszych wydarzeń, w szczególności najnowszego orzecznictwa TSUE i orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dok. 12492/18),

PRZYJMUJE NASTĘPUJĄCE KONKLUZJE:

1. Przypomina się państwom członkowskim, że skuteczność i efektywność unijnych instrumentów wzajemnego uznawania, w szczególności tych, które mają formę prawną decyzji ramowych lub dyrektyw, w dużym stopniu zależy od tego, czy odpowiednie przepisy krajowe są przygotowywane i przyjmowane zgodnie z tymi instrumentami.
2. Wzywa się państwa członkowskie do zwrócenia uwagi na fakt, jak ważne dla zapewnienia prawa do rzetelnego procesu sądowego jest to, by dyrektywy dotyczące praw proceduralnych⁽¹⁾ zostały wdrożone w terminowy i odpowiedni sposób.
3. Państwa członkowskie powinny nadal zapewniać niezależność i bezstronność sądów i sędziów, ponieważ stanowi to część istoty podstawowego prawa do rzetelnego procesu zagwarantowanego w art. 47 akapit drugi Karty.

⁽¹⁾ Dyrektywy 2010/64/UE, 2012/13/UE, 2013/48/UE, (UE) 2016/343, (UE) 2016/800 i (UE) 2016/1919 w odniesieniu do państw członkowskich nimi związanych.

4. Przypomina się państwom członkowskim, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej odmowa wykonania orzeczenia lub wyroku, które wydano na podstawie instrumentu wzajemnego uznawania, może być uzasadniona tylko w wyjątkowych okolicznościach oraz przy uwzględnieniu faktu, że w myśl zasady pierwszeństwa prawa UE państwa członkowskie nie mogą wymagać od innego państwa członkowskiego wyższego poziomu krajowej ochrony praw podstawowych niż poziom ochrony przewidziany w prawie UE. W związku z tym w każdym przypadku odmowy wykonania, gdy jako podstawę podaje się naruszenie praw podstawowych, takie naruszenie należy interpretować w sposób zawężający, zgodnie z podejściem prezentowanym przez TSUE w jego orzecznictwie.
5. Zachęca się państwa członkowskie do wprowadzenia przepisów, które w stosownych przypadkach umożliwią stosowanie środków będących alternatywą dla pozbawienia wolności, co pozwoli ograniczyć liczbę osób przebywających w obiektach penitencjarnych i tym samym pomoże realizować cele resocjalizacyjne, a także będzie stanowić odpowiedź na fakt, że do osłabiania wzajemnego zaufania często przyczyniają się złe warunki panujące w więzieniach i problem przepełnionych więzień.
6. Zachęca się państwa członkowskie i Komisję, by: wspierały ustawiczne szkolenia sędziów, prokuratorów i innych pracowników wymiaru sprawiedliwości, w tym szkolenia w dziedzinie przestrzegania praw podstawowych w postępowaniach karnych – zważywszy że może to przyczynić się do szerszego stosowania instrumentów UE opierających się na wzajemnym uznawaniu, zwiększały wzajemne zaufanie w ramach europejskiej przestrzeni sądowej poprzez organizowanie seminariów szkoleniowych i wymian dla pracowników wymiaru sprawiedliwości oraz by należyście uwzględniały potrzeby w zakresie odpowiedniego finansowania szkoleń w tej dziedzinie na szczeblu krajowym i europejskim, zwłaszcza szkoleń organizowanych przez Europejską Sieć Szkolenia Kadr Wymiaru Sprawiedliwości (EJTN).
7. Zachęca się państwa członkowskie do wyznaczenia pracowników wymiaru sprawiedliwości – którymi mogą być krajowe punkty kontaktowe Europejskiej Sieci Sądowej – w ramach swojej jurysdykcji, jako specjalistów w zakresie współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych, tak by mogli oni pomagać innym pracownikom wymiaru sprawiedliwości w stosowaniu wszystkich stosownych instrumentów, w tym instrumentów UE opierających się na zasadzie wzajemnego uznawania.
8. Zachęca się państwa członkowskie, by propagowały – jeśli to możliwe z wykorzystaniem środków finansowych UE – wymiany między pracownikami wymiaru sprawiedliwości z różnych państw członkowskich oraz stymulowały inne formy kontaktów między nimi, ponieważ może to zwiększyć wzajemne zaufanie i wspierać skuteczne stosowanie zasady wzajemnego uznawania.
9. Zachęca się państwa członkowskie, by wymieniały się najlepszymi praktykami w zakresie poprawy skuteczności wzajemnego uznawania i zwiększania wzajemnego zaufania, w tym na forum grupy COPEN lub komitetu CATS.
10. Zachęca się państwa członkowskie, by ustanowiły (niewiążące) wytyczne dotyczące stosowania unijnych instrumentów wzajemnego uznawania, pomagające pracownikom wymiaru sprawiedliwości zrozumieć, jak należy interpretować i stosować przepisy krajowe wdrażające instrumenty UE.
11. Państwa członkowskie są proszone o zachęcanie pracowników wymiaru sprawiedliwości do tego, by w pełnym zakresie korzystali z możliwości oferowanych przez Europejską Sieć Sądową i Eurojust, które, zgodnie z swoimi mandataми, mogą udzielać im wsparcia w zakresie prowadzenia współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych.
12. Państwa członkowskie są w szczególności proszone o zachęcanie pracowników wymiaru sprawiedliwości do tego, by korzystali z praktycznych narzędzi współpracy wymiarów sprawiedliwości oraz (elektronicznych) formularzy i zaświadczeń stosowanych w ramach instrumentów wzajemnego uznawania, które są dostępne na stronie internetowej Europejskiej Sieci Sądowej, zważywszy że może to ułatwić stosowanie tych instrumentów.
13. Państwa członkowskie są proszone o zachęcanie pracowników wymiaru sprawiedliwości, którzy działają jako organy wykonujące w ramach procedur wzajemnego uznawania, do tego, by nawiązywali dialog i prowadzili bezpośrednio konsultacje z organami wydającymi w innych państwach członkowskich w każdym przypadku, gdy może być to stosowne, w szczególności przed podjęciem decyzji o odmowie uznania lub wykonania orzeczenia lub wyroku, który został przesłany w ramach takich procedur.
14. Państwa członkowskie są proszone o zapewnienie, by punkty kontaktowe Europejskiej Sieci Sądowej były w stanie wykonywać swoje zadania punktu kontaktowego Europejskiej Sieci Sądowej równoległe ze swoimi zwykłymi obowiązkami i zadaniami, jak pokreślono w ostatecznym sprawozdaniu na temat szóstej rundy wzajemnych ocen (zalecenie nr 7), tak by sieć ta mogła nadal skutecznie wykonywać swoje zadania, w tym zadania w zakresie wzajemnego uznawania.
15. Państwa członkowskie, które przedstawiły oświadczenie (zastrzeżenie) w odniesieniu do jednego z instrumentów wzajemnego uznawania, proszone są o zweryfikowanie, czy mogą wycofać takie oświadczenie, z myślą o wspieraniu jednolitego stosowania danego instrumentu.

16. Państwa członkowskie są proszone o wspieranie aktywnego udziału właściwych przedstawicieli w konferencji poświęconej problemowi przepełnionych więzień, która zostanie zorganizowana przez Radę Europy, przy wsparciu Komisji Europejskiej, w dniach 24–25 kwietnia 2019 r., jak również w konferencji poświęconej aktualnym wyzwaniom stojącym przed europejskimi systemami penitencjarnymi, która ma się odbyć wtedy, kiedy prezydentę w Radzie Unii Europejskiej będzie sprawowała Rumunia.

17. Państwa członkowskie i Komisja są proszone o utworzenie w trybie priorytetowym cyfrowego systemu wymiany elektronicznego materiału dowodowego, który będzie stanowił bezpieczny sposób przesyłania europejskich nakazów dochodzeniowych oraz wniosków o wzajemną pomoc prawną i odpowiedzi na takie wnioski.

18. Komisja jest proszona o korzystanie ze swoich uprawnień, w stosownych przypadkach, w celu zapewnienia, by unijne instrumenty dotyczące współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych i praw proceduralnych były wdrażane w terminowy i odpowiedni sposób.

19. Komisja jest proszona o przedstawienie praktycznych wytycznych dotyczących najnowszego orzecznictwa TSUE, w szczególności orzecznictwa w sprawie *Aranyosi*, jak również wytycznych dotyczącego tego, gdzie pracownicy wymiaru sprawiedliwości mogą znaleźć odpowiednie źródła zawierające obiektywne, wiarygodne i należyte aktualizowane informacje o obiektach penitencjarnych i warunkach panujących w więzieniach w poszczególnych państwach członkowskich.

20. Rada zwraca się do państw członkowskich z prośbą o rozważenie możliwości przetłumaczenia na ich język urzędowy noty informacyjnej Rady Europy na temat warunków panujących w więzieniach i traktowania więźniów oraz o przekazanie takich tłumaczeń Radzie Europy w celu ich opublikowania na jej stronie internetowej.

21. Komisja jest proszona o dalsze opracowywanie i regularne aktualizowanie – w konsultacji w państwami członkowskimi – swojego podręcznika dotyczącego europejskiego nakazu aresztowania, w tym z uwzględnieniem najnowszego orzecznictwa TSUE i najlepszych praktyk w zakresie jego poprawnego stosowania, a także o opracowanie podręczników dotyczących innych instrumentów wzajemnego uznawania, po tym, jak zostaną one w pełni wdrożone w państwach członkowskich, np. decyzji ramowej o karze pozbawienia wolności ⁽¹⁾ i decyzji ramowej o zawieszeniu lub warunkowym zwolnieniu ⁽²⁾, a także, w przyszłości, dyrektywy o europejskim nakazie dochodzeniowym ⁽³⁾ i rozporządzenia o nakazach zabezpieczenia i nakazach konfiskaty ⁽⁴⁾ – z myślą o prawidłowym wdrażaniu i stosowaniu tych instrumentów.

22. Komisja jest proszona o poinformowanie – w przynajmniej jednym powszechnie zrozumiałym języku UE – Europejskiej Sieci Sądowej o zgłoszonych przez państwa członkowskie powiadomieniach dotyczących unijnych instrumentów wzajemnego uznawania i innych instrumentów istotnych dla współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych, tak by Europejska Sieć Sądowa mogła opublikować te informacje na swojej stronie internetowej.

23. Zachęca się Komisję do: dalszego organizowania spotkań z ekspertami i pracownikami wymiaru sprawiedliwości w celu omawiania kwestii dotyczących wzajemnego uznawania, zwiększenia – w razie potrzeby – częstotliwości i intensywności prac podczas takich spotkań oraz udostępniania wyników takich spotkań pracownikom wymiaru sprawiedliwości.

24. Komisja jest proszona o propagowanie optymalnego wykorzystywania środków finansowych dostępnych w ramach programów finansowych UE, w przypadku gdy są one udostępniane, w celu zacieśniania i propagowania współpracy wymiarów sprawiedliwości między państwami członkowskimi, w tym w celu zmodernizowania obiektów penitencjarnych w państwach członkowskich, oraz o wspieranie państw członkowskich w rozwiązywaniu problemu złych warunków panujących w więzieniach, zważywszy że problem ten może negatywnie wpływać na stosowanie instrumentów wzajemnego uznawania.

25. Zachęca się Komisję, Radę i Parlament Europejski do tego, aby opracowywały projekty instrumentów dotyczących wzajemnego uznawania, w tym formularzy i zaświadczeń, w bardziej przejrzysty, precyzyjny i przyjazny dla użytkownika sposób, oraz aby pracując nad tymi projektami, starały się zachować większą spójność, tak by pracownikom wymiaru sprawiedliwości było łatwiej stosować te instrumenty. W stosownych przypadkach o pomoc w tym zakresie należy zwrócić się do Eurojustu i Europejskiej Sieci Sądowej.

26. Zachęca się Eurojust do kontynuowania jego działań operacyjnych i strategicznych w odniesieniu do instrumentów wzajemnego uznawania w celu ułatwienia stosowania tych instrumentów.

⁽¹⁾ Decyzja ramowa 2008/909/WSiSW.

⁽²⁾ Decyzja ramowa 2008/947/WSiSW.

⁽³⁾ Dyrektywa 2014/41/UE.

⁽⁴⁾ Rozporządzenie (UE) 2018/1805.

27. Eurojust i Europejska Sieć Sądowa są proszone o to, by nadal odgrywały aktywną rolę w rozwiązywaniu trudności w zakresie wzajemnego uznawania i w identyfikowaniu najlepszych praktyk, oraz by nadal regularnie zwracały uwagę na instrumenty wzajemnego uznawania podczas spotkań z pracownikami wymiaru sprawiedliwości.
28. Zachęca się Europejską Sieć Sądową, by nadal aktualizowała swoją stronę internetową i umieszczała na niej między innymi praktyczne informacje na temat instrumentów wzajemnego uznawania, zważywszy że strona ta okazała się bardzo przydatnym narzędziem dla pracowników wymiaru sprawiedliwości.
29. Zachęca się Europejską Sieć Szkolenia Kadr Wymiaru Sprawiedliwości, by nadal organizowała szkolenia na temat prawa Unii, w tym na temat znaczenia Karty praw podstawowych dla funkcjonowania instrumentów wzajemnego uznawania w odniesieniu do spraw karnych, oraz by nadal organizowała wymiany między pracownikami wymiaru sprawiedliwości.
30. Rada jest proszona o wskazanie praktycznego funkcjonowania niektórych instrumentów wzajemnego uznawania jako tematu dziewiątej rundy wzajemnych ocen.
31. Prezydencja jest proszona o dalsze poświęcanie stosownej uwagi, w tym na szczeblu politycznym, kwestii wzajemnego uznawania i wzajemnego zaufania, w szczególności poprzez zapewnianie regularnej wymiany poglądów na ten temat, tak by propagować stosowanie instrumentów opierających się na zasadzie wzajemnego uznawania.
-